

SECTION 3. PEDAGOGICAL AND AGE PSYCHOLOGY

DOI: 10.46299/ISG.2023.MONO.MED.2.3.1

3.1 Запобігання домашньому та гендерно зумовленому насильству

Свобода від насильства – одне з основних прав людини. Утім від різних форм насильства страждають як жінки, так і чоловіки, дівчата та хлопці. Факти насильства і жорстокості викликають особливе занепокоєння. За даними міжнародних досліджень кількість дітей, які щодня потерпають від насильства в сім'ї, перевищує 10 мільйонів. Лише за офіційними даними МВС України щоденно в Україні фіксують близько 348 випадків насильства в сім'ї, а близько 60% жінок страждають від домашнього насильства на постійній основі.

Відповідно до закону «Про попередження насильства в сім'ї» насильством в сім'ї є «будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного характеру одного члена сім'ї по відношенню до іншого, якщо ці дії порушують права і свободи члена родини як людини та громадянина, завдають йому моральної шкоди, шкоди його фізичному чи психічному здоров'ю».

Жінки та діти найчастіше стають жертвами насильства та цькування з боку тих, кого вони знають. Тому серед жертв домашнього насильства частка жінок непропорційно велика. Коли діти живуть у сім'ях, де чиниться насильство, у них порушується психіка, і не тільки тоді, коли кривдять їх особисто, а й тоді, коли знущаються з близьких їм людей (найчастіше – це їхні матері).

Для хлопців-підлітків спостереження за насильством у сім'ї – один із чинників підліткових правопорушень і криміналізації в зрілому віці. За підрахунками, 63% підлітків-правопорушників, засуджених за вбивство, скоїли вбивство тих, хто бив їхніх матерів. Імовірність того, що хлопчики, які стали свідками насильства щодо матерів, у зрілому віці битимуть своїх партнерок, в 11 разів вища порівняно з хлопчиками із сімей, де насильству немає місця; такі діти в 6 разів частіше намагаються вчинити самогубство.

Попри війну, проблема домашнього насильства не стає менш важливою.

Війна, як і будь-яка екстремальна ситуація, загострює проблеми людей, які були й до цього. Зокрема, це стосується насильства в родинях. Коли люди, які живуть у постійному стресі, опиняються в одному приміщенні, залежать один від одного та не можуть відволіктися, нерідко виникають ситуації домашнього насильства.

Домашнє насильство під час війни – поширене явище, яке стає ще більш небезпечним, ніж у мирний час. Людям, які зазнали такого насильства зараз, складніше знайти вихід – вони часто обмежені у пересуванні, їм немає в кого попросити про допомогу, вони ще більше залежать від кривдників фізично та матеріально.

По допомогу, зазвичай, звертається лише незначна частина постраждалих. Причини полягають не тільки в низькому рівні поінформованості щодо можливої допомоги, але й в певному культурі замовчування – жертви не говорять про насильство через страх помсти від кривдника та стигматизації у суспільстві. Крім того, багато хто з людей просто не знає, що робити у випадках домашнього насильства, куди звертатися по допомогу. Незважаючи на всі кроки, зроблені для подолання проблеми домашнього насильства, ця проблема все ще залишається широко розповсюдженою. Домашнє насильство не можна замовчувати, воно потребує ефективного попередження, реагування і скоординованих дій.

Громадською організацією «Два береги» у межах співпраці з UNFPA та ГО «Інноваційні соціальні рішення» за підтримки уряду Великої Британії у січні-лютому 2023 році було реалізовано проєкт «Насильство – знаю, дію, захищаю».

Метою проєкту є: привернути увагу студентської молоді закладів фахової передвищої освіти м. Дніпра до проблеми запобігання домашньому насильству, рівних прав чоловіків та жінок, а також сприяти утвердженню ненасильницької ідеології в українському суспільстві взагалі, освітній сфері зокрема.

Завдання проєкту:

– провести спеціальне тематичне навчання та просвітницькі заходи для учасників освітнього процесу серед закладів фахової передвищої освіти

м. Дніпра з метою підвищення їх обізнаності з питань запобігання насильству, формуванню свідомості щодо нетерпимого ставлення до насильства;

- створити соціальні рекламні ролики на тему «Зупини насильство»;

- сформуванню спільноту активних дівчат та хлопців, які підтримують ідею, що насильство у сім'ї чи у стосунках – це ненормально, і готові будувати нове суспільство.

- активізувати партнерський рух органів державної влади, громадських організацій та освітніх установ для створення громади, вільної від домашнього насильства;

- сприяти утвердженню ненасильницької ідеології серед студентської молоді та громади м. Дніпра.

Цільові групи проєкту виступили:

Первинна цільова аудиторія: студентська молодь 15-19 років з числа громади м. Дніпра, яка навчається у закладах фахової передвищої освіти (ЗФПО).

Вторинна цільова аудиторія: педагогічні працівники закладів фахової передвищої освіти м. Дніпра, особи, що приймають рішення, представники організацій-партнерів, представники ЗМІ.

Географія проєкту: м. Дніпро, заклади фахової передвищої освіти (Дніпровський фаховий коледж радіоелектроніки, Дніпровський фаховий педагогічний коледж, Дніпровський фаховий коледж енергетичних та інформаційних технологій).

У рамках проєкту було реалізовано наступні інформаційні заходи:

Інформаційний захід «Попереджений – означає захищений», метою якого є: ознайомити учасників з поняттям «насильство» та його видами; сприяти усвідомленню учасниками проблем насильства у сучасному середовищі; розвивати вміння пошуку шляхів виходу із складної ситуації; формувати навички відповідальної поведінки; виховувати толерантність у ставленні до інших.

Інформаційний захід «Дзеркало стосунків» , метою якого є: ознайомити учасників з поняттям «здорові стосунки» та його складовими; розвивати вміння

вести конструктивний діалог та трансформувати конфлікт; формувати навички побудови здорових стосунків.

Інформаційний захід «Коли варто тікати» , метою якого є: розвивати вміння учасників диференціювати здорові та токсичні стосунки; розвивати вміння відстежувати маркери токсичного ставлення через мову; ознайомити учасників з різновидами насильства та формувати вміння його розпізнавати у побуті; формувати вміння розробляти дорожню карту самодопомоги.

Інформаційний захід «Особистий простір – територія безпеки» , метою якого є: ознайомити учасників з поняттям «особисті кордони» та його видами; розвивати вміння розпізнавати маркери порушення особистих кордонів; формувати вміння екологічного захисту особистих кордонів; тренувати вміння відмовляти.

Молодіжний івент «Разом нам усе під силу!», метою якого є: привернути увагу учасників освітнього процесу закладів фахової передвищої освіти до теми запобігання домашньому насильству та гендерно зумовленому насильству, підведення підсумків конкурсу соціальних роликів «Зупини насильство».

Також у рамках проєкту було проведено конкурс соціальних роликів «Зупини насильство». З соціальними роліками можна ознайомитися на сторінках Дніпровського фахового коледжу радіоелектроніки: <https://www.instagram.com/kre.dnipro/>, <https://www.kre.dp.ua/>, <https://www.facebook.com/kre.dp.ua>; Дніпровського фахового педагогічного коледжу: <https://dpkdn.dnepredu.com/>, https://www.instagram.com/dfpk_kzvo_dano_dor/, <https://www.facebook.com/profile.php?id=100063769863304>; Дніпровського фахового коледжу енергетичних та інформаційних технологій: https://instagram.com/college_of_energy_and_inform?igshid=YmMyMTA2M2Y=, <https://ddteit.dp.ua/>, <https://www.facebook.com/groups/429617087406739/?ref=share>.

З метою привернення увагу до проблеми насильства в цілому, виміряти розповсюдженість явища та рівень обізнаності здобувачів освіти та викладачів,

кращого вивчення проблеми щодо домашнього насильства та гендернозумовленого насильства та з метою подальшої розробки ефективних інструментів щодо запобігання цьому явищу, було проведено вхідне анкетування учасників проєкту.

У дослідженні використано метод анкетування (анонімне онлайн-опитування на добровільних засадах) на основі сервісу Диск Google. За допомогою інструменту форми Google отримано інформацію, що дозволила дізнатися думку здобувачів вищої освіти.

Розуміння того, що певна частина респондентів могла не зізнатися в тому, що вони потерпали (вчиняли) від насильства, спроба застосувати непряму оцінку мала на меті виявити саме такі випадки. Респондентів запитували, чи траплялись такі ситуації з їхніми близькими родичами – батьками, дітьми, рідними братами та сестрами, які не обов'язково проживали разом з респондентами. Таке формулювання, будучи більш абстрактним, давало змогу тим, хто не наважувався чи соромився зізнатися в тому, що особисто потерпали від насильства, вільно себе почувати під час інтерв'ювання і чесно відповідати на запитання. До того ж, запитання дозволяють тим, хто сам чинив насильство стосовно інших членів сім'ї, зізнатися в цьому, не видаючи себе (деякі з ситуацій насильства в сім'ї, що були наведені в опитувальнику, можна кваліфікувати як злочини, і респонденти в жодному разі не зізнавались б у тому, що вони їх скоїли, якби їх прямо про це запитали).

Відповіді учасників проєкту на питання «Ваш вік?» були наступними: 75 % опитаних були учасники 15-20 річного віку; 12 % опитаних – учасники 21-30 річного віку; 5 % опитаних – учасники 31-40 річного віку; 5 % опитаних – учасники 41-50 річного віку; 3 % опитаних – учасники 51-60 річного віку.

Відповіді учасників проєкту на питання «Ваша стать» були наступними: 66 % опитаних учасників проєкту чоловічої статі; 34 % опитаних учасників проєкту жіночої статі.

Відповіді учасників проєкту на питання «Чи є на Вашу думку проблема насильства актуальною для українського суспільства?» були отримані такі відповіді:

Рисунок 1. Чи є проблема насильства актуальною для українського суспільства

Відповіді учасників проєкту на питання «Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) ратифікована Україною?» були отримані такі відповіді:

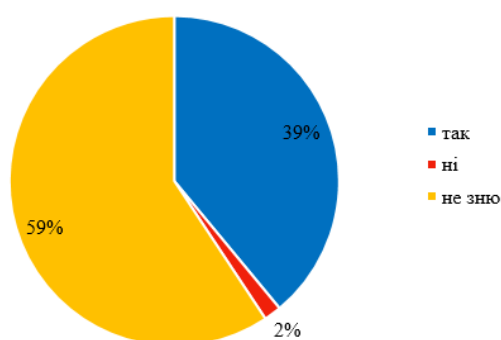

Рисунок 2. Чи ратифікована Україною Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція)

Відповіді учасників проєкту на питання «Як Ви вважаєте, фізичне насильство – це? (оберіть всі варіанти відповідей, які ви вважаєте правильними)» було отримано такі відповіді:

INNOVATIVE WAYS OF IMPROVING MEDICINE, PSYCHOLOGY AND BIOLOGY

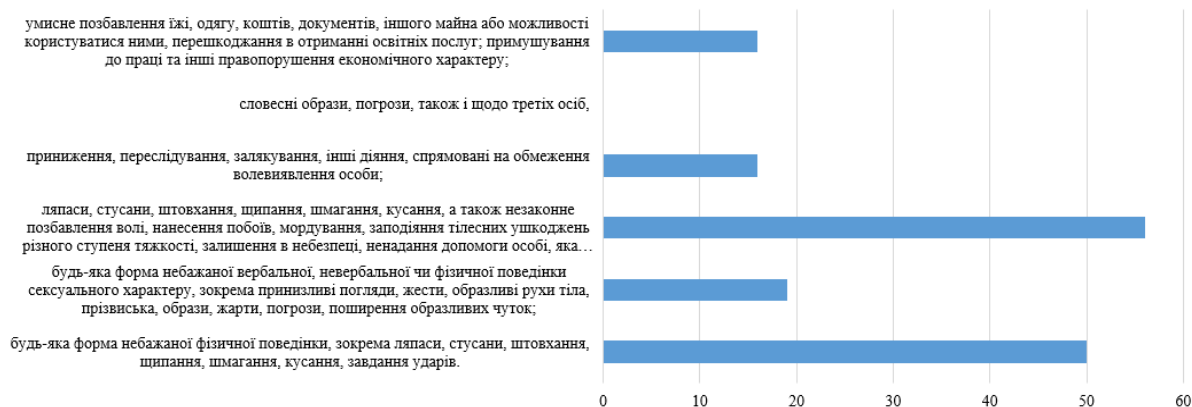

Рисунок 3. Фізичне насильство – це...

Відповіді учасників проєкту на питання «Як Ви вважаєте, психологічне насильство – це? було отримано такі відповіді:

Рисунок 4. Психологічне насильство – це....

Відповіді учасників проєкту на питання «Як Ви вважаєте, економічне насильство – це? було отримано такі відповіді:

Рисунок 5. Економічне насильство – це.....

Відповіді учасників проєкту на питання «Як Ви вважаєте, сексуальне насильство – це? було отримано такі відповіді:

Рисунок 6. Сексуальне насильство – це.....

Відповіді учасників проєкту на питання «З якими формами насильства Вам доводилось стикатись?» було отримано такі відповіді:

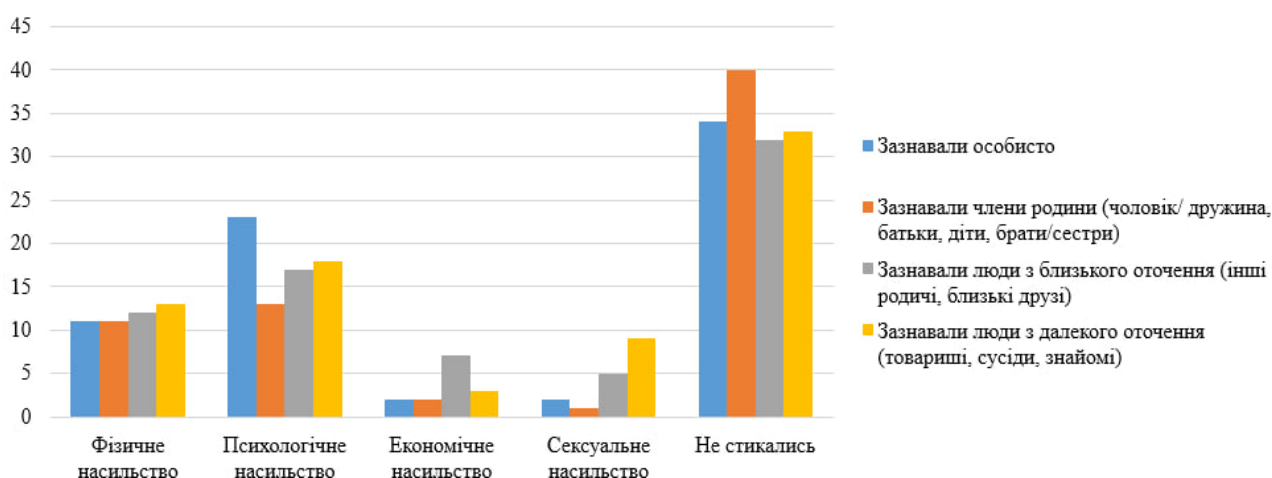

Рисунок 7. З якими формами насильства Вам доводилось стикатись

Відповіді учасників проєкту на питання «Якими, на Вашу думку, є причини насильства в сім'ї?»:

INNOVATIVE WAYS OF IMPROVING MEDICINE, PSYCHOLOGY AND BIOLOGY

Рисунок 8. Причини насильства в сім'ї

Відповіді учасників проєкту на питання «Відзначте, які з відповідей можна віднести до ознак здорових стосунків?» учасники проєкту надали такі відповіді:

Рисунок 9. Ознаки здорових стосунків

Відповіді учасників проєкту на питання «Відзначте, які з відповідей можна віднести до ознак токсичних стосунків?» учасники проєкту надали такі відповіді:

INNOVATIVE WAYS OF IMPROVING MEDICINE, PSYCHOLOGY AND BIOLOGY

Рисунок 10. Ознаки токсичних стосунків

Відповіді учасників проєкту на питання «Хто, на Вашу думку, відповідає за те, що трапилася ситуація домашнього насильства?» було отримано наступні відповіді:

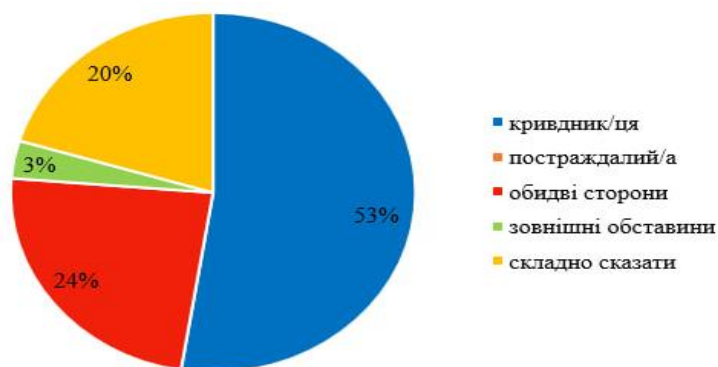

Рисунок 11. Хто відповідає за те, що трапилася ситуація домашнього насильства

Відповіді учасників проєкту на питання «Ви у себе вдома і чуєте, що від сусідів доносяться чоловічі та жіночі крики та гуркіт. Якими будуть ваші дії?» учасники проєкту надали такі відповіді:

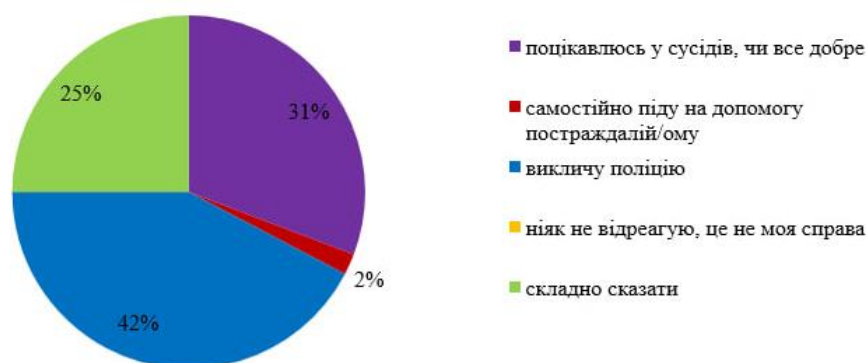

Рисунок 12. Дії у випадку насильства

Результати впровадження проекту та проведене опитування засвідчили, що з насильством в сім'ї прямо чи опосередковано стикається майже половина опитаних, спонукають до висновку – насильство в сім'ї є однією з найбільш розповсюджених соціальних проблем в Україні, яка потребує активізації діяльності органів влади для ефективної профілактики і протидії насильству та подальшого процесу вдосконалення існуючого законодавства, а також впровадження відповідних заходів в закладах освіти.